

Nejen bolest, ale i zbytečné ekonomické ztráty - nedostatečná kultura bezpečnosti mladých zaměstnanců přijde naši společnost téměř na 2 miliardy korun ročně

 31.10.2011

Not only pain, but also needless economic losses - lack of safety culture of young employees costs our society almost 2 billion per year

Ing. Lenka Svobodová¹

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., Praha, svobodovaL@vubp-praha.cz

bezpečnost a ochrana zdraví při práci

náklady a ztráty

pracovní úrazy

rizikové chování

vzdělávání

výchova

mladí pracovníci

Abstrakt

Ročně více než šest tisíc mladých lidí má v prvním zaměstnání špatnou a zcela zbytečnou zkušenost. Utrpí pracovní úraz, který si vyžádá pracovní neschopnost delší než tři dny. Neznalost a nezažitost zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pracovní nezkušenost, špatně odhadnutá a podceněná rizika mají za následek jak zdravotní tak i ekonomické újmy. Zaměření na mládež a její výchovu je důležité především proto, že budou v blízké budoucnosti tvořit značnou část pracovní síly a navíc u této skupiny je výskyt úrazů více než dvojnásobný proti jiným skupinám. Výskyt pracovních úrazů nejmladší věkové kategorie zaměstnanců je možné výrazně ovlivnit především prevencí a realizací souboru účinných protiúrazových opatření. Nejúčinnějším nástrojem je kvalitní výchova a vzdělávání (proces celoživotního učení) v oblasti BOZP. Snížení pracovní úrazovosti zaměstnaných mladých lidí je výzvou nejen pro uchování jejich zdraví, ale také pro snížení každoroční, zbytečné dvou miliardové ekonomické ztráty.

Klíčová slova: bezpečnost a ochrana zdraví při práci, mladá generace, náklady a ztráty, pracovní úrazy, rizikové chování, výchova a vzdělávání

Abstract

Every year more than six thousand young people have bad and totally unnecessary experience at their first job. They suffer an accident at work, which will take sick leave exceeding three days. Ignorance and breach deep-rooted occupational safety and health (OSH) principles, work inexperience, poorly estimated and underestimated risks have

resulted in both health and economic harms. Focusing on youth and their education is especially important because in the near future they will constitute a significant portion of the workforce and also in this group; the incidence of injuries is more than doubled against other groups. The incidence of occupational accidents of youngest age category of employees could be significantly affected primarily by the prevention and effective implementation of measures. The most effective tool is a quality education and training (lifelong learning process) in the field of OSH. Reduction of occupational accidents of employed young people is a challenge not only to preserve their health, but also to reduce the annual, two billions unnecessary economic losses.

Keywords: occupational safety and health, young generation, costs and losses, occupational accidents, risk behaviour, education

Úvod

Na českém trhu práce se pohybuje cca 350 tisíc osob ve věku 15 až 24 let. Tito nejmladší zaměstnanci mají jeden obrovský hendikep. Jsou nejvíce ohroženi pracovními úrazy. Nemají dostatečné pracovní zkušenosti, zažité správné pracovní návyky, podceňují i špatně zacházejí s riziky. Znalosti z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) mají chabé. Zřejmě je neměli ani kde načerpat. Vstupní školení BOZP, často nudně a formálně vedené, považují dle jejich terminologie za zbytečný „vopruz“.

Z analýz vyplývá, že vzbuzení zájmu mladé generace o BOZP bude problematické a čím dál více obtížnější. Téma BOZP není téměř mediálně komunikované. Bezpečnost a zdraví představují trvalejší hodnoty, což mládež nepřitahuje. Chovat se bezpečně znamená pro ně omezování. V České republice dochází k značnému podceňování rizik a mládež podle řady provedených domácích i zahraničních výzkumů vykazuje vyšší míru rizikového chování než mládež v ostatních zemích EU.

Jaká jsou fakta?

V roce 2009 bylo v národním hospodářství zaměstnáno 354 tisíc osob ve věku do 24 let, z toho bylo 60 % mužů (213 tisíc) a 40 % žen (141 tisíc). Pracovní úraz, který si vyžádal pracovní neschopnost delší než tři dny, utrpělo **6 109** mladých lidí. V osmdesáti procentech se přihodil mužům (4 866 případů) a ve dvaceti procentech ženám (1 243 případů). Extrémní četnost výskytu pracovních úrazů na 100 zaměstnaných (pojištěnců) byla zaznamenána u nejmladší věkové kategorie (15-19 let) zaměstnanců, a to v hodnotě 2,96 (3,81 u mužů; 1,70 u žen). Porovnání četnosti pracovních úrazů u jednotlivých věkových skupin zaměstnanců zobrazuje tabulka

č. 1. V roce 2010 došlo k mírnému poklesu pracovních úrazů ve sledované cílové skupině zaměstnaných mladých lidí. Celkem bylo vykázáno 6 060 PÚ, což je o 49 méně než v roce 2009. Pro kompletní vyhodnocení roku 2010 zatím chybí oficiální statistické údaje Českého statistického úřadu o počtu zaměstnaných v NH. Proto jsou dále analyzována data z roku 2009.

Věková kategorie zaměstnanců	Četnost pracovních úrazů na 100 pojištěnců v roce 2009		
	celkem	z toho muži	ženy
15-19 let	2,96	3,81	1,70
20-24 let	1,60	2,13	0,80
25-64 let	0,80	1,00	0,54

Tabulka č. 1: Četnost pracovních úrazů (Zdroj: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. a Státní úřad inspekce práce, 2009)

Zdroje pracovních úrazů

Struktura zdrojů pracovních úrazů u mužů a žen

Zdroj pracovního úrazu

1	dopravní prostředky
2	zdvihadla a dopravníky, zvedací a dopr.pomůcky
3	stroje
4	pracovní/cestovní dopravní prostory (pády osob)
5	materiál, břemena, předměty
6	nářadí, nástroje, ručně ovládané strojky a zařízení
7	prům.škodliviny, horké látky, oheň a výbušniny
8	kotle, nádoby a vedení pod tlakem
9	elektřina
10	lidé, zvířata a přírodní živly
11	jiné zdroje

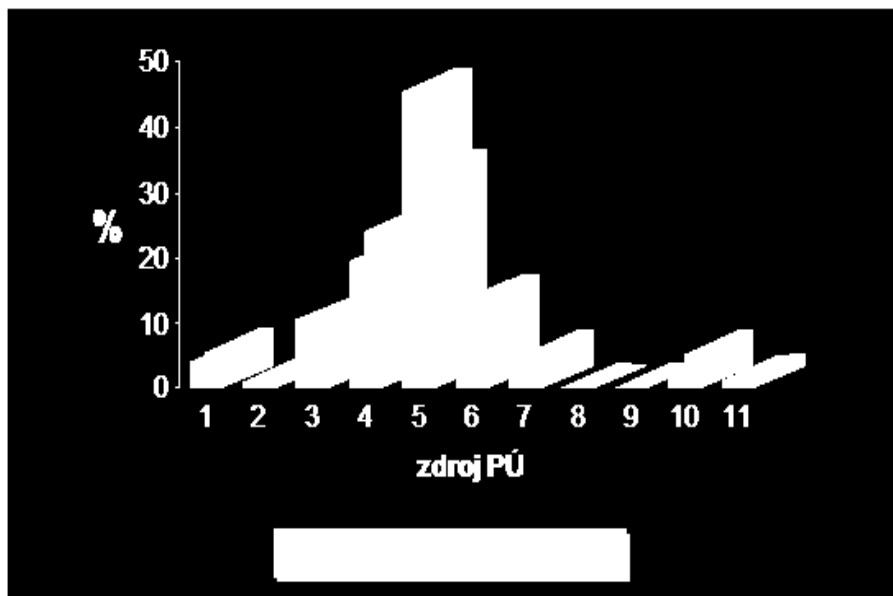
Graf č. 1: Struktura zdrojů PÚ u mužů a žen ve věku 15-24 let v roce 2009 (v %) (Zdroj: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. a Státní úřad inspekce práce, 2009)

Shodně u mladých mužů i žen do 24 let dochází k největšímu počtu pracovních úrazů při **manipulaci s materiálem a břemeny** (45,3 % z celkového počtu PÚ u mužů; 33 % z celkového počtu PÚ u žen), na druhém místě jsou zdrojem PÚ pracovní a dopravní prostory (jedná se o **pády**) a na třetím místě jsou zdrojem úrazů **ruční nástroje a nářadí** (cca 13 % PÚ mužů i žen).

Odvětví

Odvětví		PÚ s PN+3 v r. 2009 (v %)	
		Muži 15-24let	Ženy 15-24let
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	4,4	3,4
B	Těžba a dobývání	0,1	0,0
C	Zpracovatelský průmysl	54,5	36,6
F	Stavebnictví	12,2	0,2
G	Velkoobchod, maloobchod, opravy motor. voz.	10,5	28,9
H	Doprava a skladování	5,9	5,1
O	Ostatní odvětví	12,4	25,9
CELKEM		100	100

Tabulka č. 2: Rozložení pracovních úrazů s pracovní neschopností nad 3 dny mužů a žen ve věku 15-24 let dle odvětví (v %)

Graf č. 2: Rozložení pracovních úrazů podle odvětví (Zdroj: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. a Státní úřad inspekce práce, 2009)

Nejrizikovějším odvětvím pro obě pohlaví je **zpracovatelský průmysl**. Zde došlo v roce 2009 k 3 106 pracovním úrazům (2 651 muži, 455 ženy), což je více než polovina z celkového počtu úrazů. U mužů následuje **stavebnictví**, kde došlo k 593 pracovním úrazům (12,2 % z celkového počtu). Na druhém místě u žen nejčastěji dochází k úrazům v odvětví **velkoobchodu a maloobchodu** (28,9 % pracovních úrazů). Mladé ženy mají také vysokou úrazovost v ostatních odvětvích (25,9 %), z nich dominuje odvětví **zdravotnictví a sociální péče** a také další služby jako jsou **ubytování, stravování a pohostinství**.

Ohniska rizik

Z výše uvedených údajů můžeme identifikovat kritická ohniska rizik pravděpodobnosti vzniku pracovních úrazů:

MUŽI

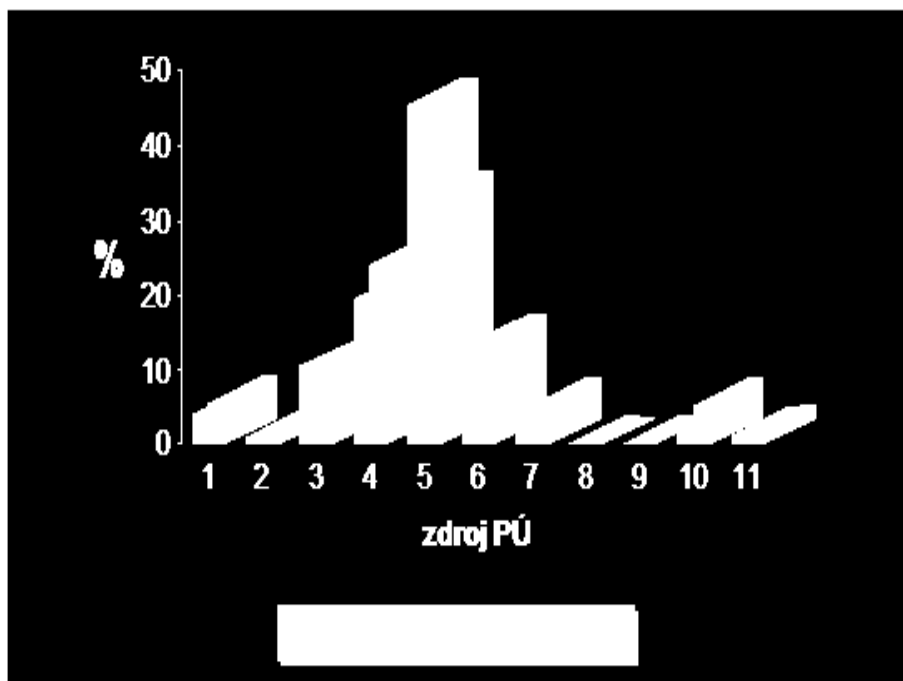
Mladí muži ve věku 15-19 let, zaměstnaní ve zpracovatelském průmyslu a ve stavebnictví, manipulující s břemeny a materiálem, pracující s ručními nástroji a nářadím a neopatrně se pohybující v pracovních a dopravních prostorách.

ŽENY

Mladé ženy ve věku 15-19 let, zaměstnané ve zpracovatelském průmyslu, v maloobchodě a velkoobchodě, ve zdravotnictví a sociálních službách, ubytování a stravování, shodně jako muži manipulující s břemeny a materiálem, pracující s ručními nástroji a nářadím a neopatrně se pohybující v pracovních a dopravních prostorách. Navíc častějším zdrojem úrazů u žen je kategorie lidé, zvířata a přírodní živly.

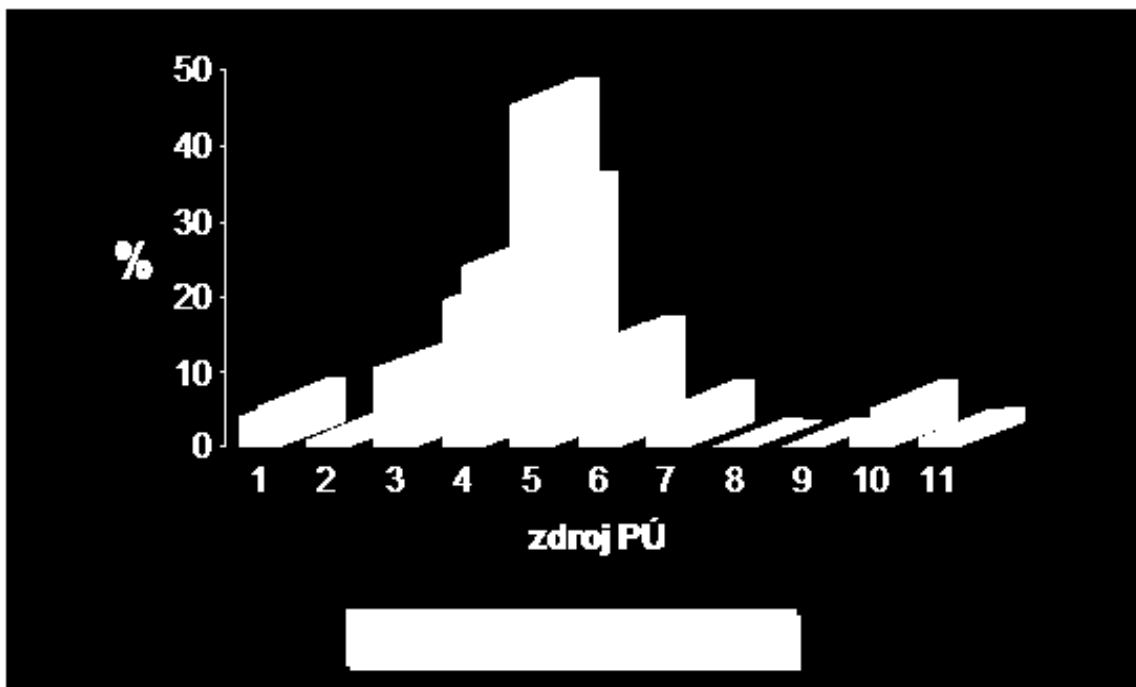
NEŽÁDOUCÍ DOPADY

Nízká úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pracovního prostředí a pracovních podmínek, kultury práce, špatné sociální klima, vysoké sociální napětí apod. jsou faktory, které mají vliv na výkonnost a celkovou produktivitu práce. Důsledkem je nežádoucí fluktuace a absence. Zvyšují se personální náklady (získávání a výběr nových zaměstnanců), náklady na zapracování, školení apod. Četnost výskytu pracovních úrazů je prvním roce zaměstnání vysoká a stojí firmu i celou společnost nemalé náklady a výdaje.

Pracovní úrazy, nemoci z povolání, invalidita, nemocnost představují zátěž pro jedince, rodinu, podnik i celou společnost. Vyvolávají vyšší výdaje státního rozpočtu. Zatěžují zdravotní a sociální systém. Pro jednotlivce mohou znamenat ukončení aktivní pracovní činnosti, případně snížení pracovní schopnosti, nezaměstnanost, ohrožení příjmu rodin.

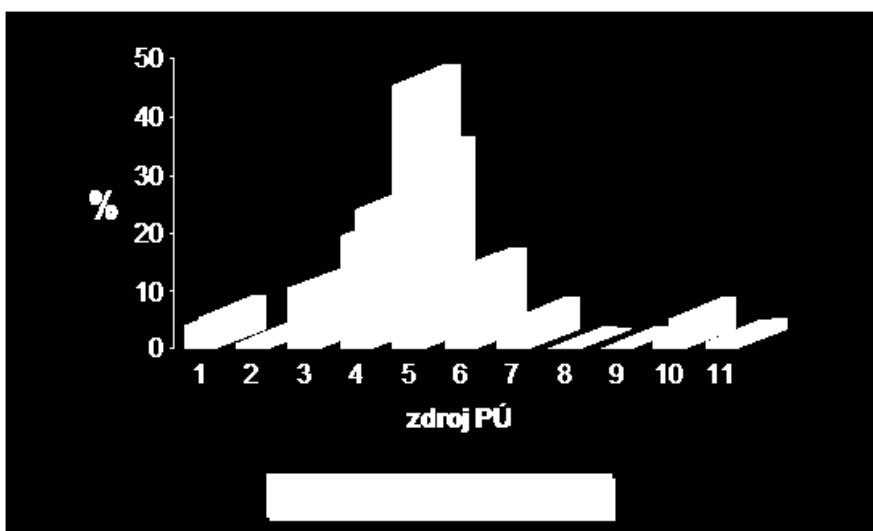
Vývoj souhrnných nákladů a ztrát, vzniklých celé společnosti z pracovních úrazů nebo nemocí z povolání je dokumentován v grafu č. 3.

Graf č. 3: Vývoj celospolečenských nákladů a ztrát (v mld. Kč) dle metodiky a propočtů VÚBP, v.v.i. v uvedených letech (Zdroj: Náklady a ztráty vyplývající z pracovních úrazů a nemocí z povolání za rok 2008, VÚBP, v.v.i.)

Vezmeme-li v úvahu, že průměrné náklady na jeden pracovní úraz dosahují výše 322 498 Kč, potom 6 109 případů pracovních úrazů mladých zaměstnanců představuje celospolečenskou ekonomickou ztrátu ve výši téměř dvou miliard korun. (1 970 140 282 Kč).

Každý den je v České republice z pracovního procesu vyloučeno v důsledku úrazů pracovních i mimopracovních více než 20 tisíc osob, tj. tolik obyvatel, jako mají například města Kutná Hora či Náchod.

Graf č. 4 - Průměrný denní stav práce neschopných pro pracovní úrazy a mimopracovní úrazy v letech 2004 - 2009 (osoby) (Zdroj: ÚZIS, www.uzis.cz)

V podnicích se negativní jevy z titulu pracovních úrazů mohou promítnout do zvýšení objemu nevyužitého času a poklesu produktivity práce, snížení konkurenční schopnosti podniku i celé ekonomiky. Nízká úroveň BOZP a nedostatečná prevence je snadnou cestou ke zvýšení pravděpodobnosti vzniku nehodových událostí - od skoronehod až po havárie, ke ztrátám na lidských životech, zdraví i majetku (poškození strojů, zařízení, materiálů, objektů, škody v okolí podniku apod.). Vysoká nemocnost, úrazovost každý podnik zatěžuje. Ne vždy si vedení uvědomuje všechny dopady a důsledky. Nejen z dlouhodobého, ale i z krátkodobého hlediska půjde zejména o větší objem nevyužitelného produktivního času, snížení využívání a efektivnosti investic a většinou drahých výrobních zařízení, zvýšení potřeby vyššího počtu pracovníků či zvýšení intenzity a pracovního zatížení stávajících zaměstnanců, snížení celkové produktivity práce, vyšší nároky na organizaci a řízení pracovního procesu, ztrátu dobré pověsti (image, goodwill), ohrožení tržních pozic domácích i zahraničních, narušení vztahů se subdodavateli, s místní komunitou, problémy se získáváním kvalifikovaných pracovníků, plýtvání znalostmi a dovednostmi stávajících pracovníků, snižování pracovní morálky, spory s odborovými organizacemi, pokuty od inspekčních orgánů, možnost uzavření provozu a odnětí povolení k činnosti. Zanedbávání bezpečnosti ochrany zdraví zaměstnanců se více méně odráží v hospodaření podniku, ve vyšších nákladech a ztrátách z titulu placení náhrad, příplatků za ztížené pracovní prostředí, vyšších sazeb pojistného, řešení soudních sporů, sankcí a pokut apod.

Pracovní úrazovost je v přímém vztahu s obecným povědomím, se stavem výchovy a vzdělávání ve společnosti. Nabývání a rozvíjení potřebných kompetencí, dosahování základní kvalifikace pro výkon práce, její prohlubování a zvyšování, získávání vědomostí, dovedností a cenných zkušeností pro komerční i zájmové pracovní aktivity realizované od nejútlejšího dětství po celý život jsou základní podmínkou pro uvědomování si rizik spojených s prací, vnímání jejich nebezpečnosti pro zdraví a život člověka a k formování aktivního postoje člověka k ochraně svého zdraví i zdraví druhých osob. Výskyt úrazů je možné výrazně ovlivnit především prevencí a realizací souboru účinných protiúrazových opatření. Výchovu a vzdělávání v oblasti BOZP je nutné považovat za nezbytnou součást prevence úrazů i jako proces celoživotního učení.

Zaměření na mládež a její výchovu je důležité především proto, že budou v blízké budoucnosti tvořit značnou část pracovní síly a navíc u této skupiny je výskyt úrazů více než dvojnásobný proti jiným skupinám. Postoje mladé generace k životním hodnotám, vztah k riziku, jeho podceňování apod. jsou důvody proč je nutné zavést do školních osnov otázky etiky, morálky a zodpovědnosti za jednání k vlastní osobě a společnosti.

Vývoj úrazovosti závisí především na postojích k riziku a míře rizikového chování. Postoje ke zdraví a společenským hodnotám se vytvářejí výchovou v rodině, škole a působením prostředí. Rizika jsou přitom neodmyslitelnou součástí každodenního života, avšak řada odborníků dokazuje, že rizikovost moderní společnosti se neustále zvyšuje a možné dopady jsou stále vážnější.

V rámci reprezentativního šetření ekonomicky aktivní populace ČR^[1] byla respondentům pokládána otázka, zda přijmou rizikovou práci s vyšším mzdovým ohodnocením. Výsledek šetření je uveden v grafu č. 5. Je zřejmé, že 37 % ekonomicky aktivní populace je ochotno za peníze vykonávat nebezpečnou práci.

Graf č. 5 - Přijímám rizikovou a nebezpečnou práci, když je dobře placená

V současnosti lze definovat šest komponent důležitých pro vývoj postojů ve společnosti:

- reálný nárůst rizik, dokumentovaný statistikami,
- široká publicita dříve latentních forem,
- růst nároků a očekávání v souvislosti s novým prostředím,
- odstup jedince od problémů související s rozpadem komunity,
- reflexe na životní nejistoty,
- negativní vliv médií.

Je třeba uvést, že riziko se v dnešní společnosti mladých lidí stává zdrojem jisté zábavy. Stoupá oblíbenost adrenalinových sportů a sociálního exhibicionismu. Symbolickou podporu rizikovým situacím zajišťuje sféra médií svým vztahem ke světu „vítězů a poražených“.

Rizikovým chováním se myslí mimo jiné nebezpečné zdravotní návyky, jako je třeba pití alkoholu, kouření či užívání drog. Za sociálně rizikové se pak považuje delikventní chování jedinců. Na psychologické úrovni se proto zkoumá, jak děti a posléze dospívající vnímají, co je správné a nesprávné, legální a nelegální, jak si vytvářejí představy o dobru a zlu, o hodnotách a normách jednání. O poruchách identity u adolescentů začali informovat na počátku devadesátých let naši dorostoví psychiatři. Jejich klienti měli většinou dobrý či nadprůměrný intelekt. Charakteristické je, že škola a vzdělávání nenaplnují jejich představy a ideály. Jejich prožívání bylo intenzivní, vnější prostředí bylo pro ně málo srozumitelné. Pro problémové skupiny je typické, že zažívají informační chaos způsobující úzkost a stres. Společenská nabídka jejich možné budoucí kariéry je neuspokojuje. Obvykle mají negativní vztah i k dospělým autoritám. Vlastní rodiče často vnímají jako morálně zdiskreditované osobnosti. Jejich přáním je co nejdříve získat vlastní nezávislost. Mají-li však o sobě rozhodovat, často se necítí dostatečně kompetentní. Touží prožít zajímavý a intenzivní život. U dívek se objevují časté poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, bulimie). Někteří z těchto jedinců hledají prostředek k snížení vlastní úzkosti v orientaci na peníze, luxus a pohodlný život (z nich se často stávají mladiství delikventi).

Sociální deviace se staly v posledním desetiletí mnohem viditelnějšími než v předchozím období. Od počátku devadesátých let zaznamenáváme nárůst problémového a rizikového chování adolescentů. V širších souvislostech přispěla k této změně nižší institucionální kontrola chování občanů, a tedy i mládeže, jakož i větší benevolence, tolerantnost a přehnaný respekt k specifické „subkultuře teenagerů“. Mezi další příčiny lze např. zařadit i důraz na

zvýšenou preferenci materiálních hodnot, tlak na vlastní rozhodování, názorovou pluralitu a osobní nezávislost. Některé projevy problémového chování, které jsou nyní zjevné, byly v minulosti latentní.

Zajímavé je vědět, co sami adolescenti vnímají jako rizikové, nebezpečné a ohrožující. Např. v rámci terénních šetření bylo zjištěno, že z nabídky sedmi předložených problémů považovali mladí respondenti za nejzávažnější problém užívání tvrdých drog (celkem 51 % dotázaných). Střídání sexuálních partnerů vnímalo jako nevhodné 14 %, hrací automaty 12 %, alkoholismus 9 %, měkké drogy 3 %, kouření 2 %, nadměrné užívání léků 1 % dotázaných. Společenská nebezpečnost určitého typu rizikového chování vždy přímo nekoresponduje se subjektivní představou rizika u mladých lidí, např. v přístupu k měkkým drogám a k alkoholu.

Rizikovější chování české mládeže ve srovnání s vrstevníky z jiných zemí potvrzuje řada výsledků mezinárodních výzkumů. Britská organizace „Child Poverty Action Group“ zabývající se bezprávím a chudobou dětí se v roce 2009 zaměřila na Evropu a poměry uvnitř sedmadvacítky, Norska a Islandu. Zpracovaná studie se opírá o celou řadu ukazatelů včetně zdravotního stavu či vzdělání dětí. Z výsledků vyplývá mimo jiné, že české děti mají v rámci EU mimořádně špatný vztah ke svým rodičům i ke spolužákům. Negativně hodnotí svůj život, postrádají pocit pohody. Ze srovnání s ostatními státy EU vyplývá, že mladí lidé v České republice zaujímají 23. místo v hodnocení svého vztahu ke společnosti. Nepříliš dobře na tom jsou i z hlediska násilí a rizikového chování, kdy Česko skončilo na dvacátém místě, zatímco nejlépe si vedli Švédové, Norové a Islandané.

V roce 2009 byla VÚBP, v.v.i., mimo jiné provedena série besed se žáky 2. stupně základních škol a víceletých gymnázií k problematice BOZP. V rámci nich bylo provedeno dotazníkové šetření. Dotazník byl zaměřen na dvě oblasti postojů mládeže k riziku. Na otázky mezilidských vztahů, např. „Dáváš pozor na sebe i na ostatní?“ odpovědělo 34 % NE a na dotaz „Chováš se často neopatrně a zbytečně riskuješ?“ odpověděla více než polovina dětí ANO.

Jak již bylo uvedeno, dochází k podceňování rizik, a mládež v ČR vykazuje vyšší míru rizikového chování než mládež v Evropě. Chovat se obezřetně znamená omezování. Zarážející je, že polovina dotazovaných dětí si není vědoma svého nebezpečného chování. Tyto postoje se také odrážejí v počtu dětských úrazů. Pro nápravu tohoto stavu je nutné zavést do školních osnov otázky etiky, morálky a zodpovědnosti za jednání k vlastní osobě a společnosti. Vedle rodinné výchovy zde mají nezastupitelnou roli rovněž veřejnoprávní média a osvěta.

Zvláštní péče by měla být věnována již dětem ve školách vytvářením návyků bezpečného chování. To je nutné zejména v současné době plné adrenalinové zábavy, která vede mládež k překonávání přirozeného pudu sebezáchovy. To vede později k pohrdání zásadami bezpečné práce, k riskování a k podceňování nebezpečí po zařazení do pracovního procesu. O pohrdání pávem, pokyny a radami nemluvě.

Mladí a nově nastupující zaměstnanci

Do této kategorie by měli spadat zaměstnanci uvedení v § 103 odst. 1 písm. f) zákoníku práce, tedy: zaměstnanci v pracovním poměru na dobu určitou, zaměstnanci agentur práce, mladiství zaměstnanci a dále noví zaměstnanci, zaměstnanci pracující na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, cizinci a rovněž OSVČ pracující pro zaměstnavatele na základě smluvního vztahu (smlouva o dílo). Zvláštní kategorii by pro prevenci budoucím pracovním úrazům měly tvořit mladé osoby, které se na povolání připravují, resp. se pro povolání teprve rozhodují. Zaměstnavatel má povinnost zaměstnance vybavit znalostmi potřebnými pro bezpečný a zdravý výkon jejich pracovní činnosti. Tato povinnost je uložena v § 103 zákoníku práce jako teoretická příprava ve formě školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána. Mimo povinnost zajistit zaměstnancům takové školení, je zaměstnavateli uložena povinnost zajistit zaměstnancům podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci podle zákoníku

práce a podle zákona o ochraně veřejného zdraví, zejména formou seznámení s riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště. Tato druhá povinnost, i když to ze zákona přímo nevyplývá, by měla být splněna ve formě **praktické aplikace a pokynů přímo na konkrétních pracovištích**. Pokyny mají pro prevenci úrazů podstatně větší význam než mentorování právních předpisů, norem apod. Podmínkou ale je, že pokyn k bezpečnému výkonu práce může dát pouze ten, kdo k tomu má potřebné znalosti. Vydat konkrétní pokyn, případně úkon předvést, je náročnější, než předčítat zaměstnancům z právních či ostatních předpisů. Míra efektivnosti školení a praktické instruktáže může být posouzena jen za předpokladu soustavné kontroly užívání a dodržování získaných vědomostí a návyků. U mladých zaměstnanců a u mládeže obecně je třeba obnovit výchovou respektování práva, k radám a pokynům zkušených osob a ke zvýšení úcty k vlastnímu životu a zdraví.

Obecným cílem je zvýšit informovanost a motivovanost mládež k bezpečnému a zdravému neohrožujícímu chování při výkonu budoucího pracovního uplatnění. Tím přispět k naplňování dlouhodobého cíle - snižovat četnost výskytu pracovních úrazů mládeže a zvyšovat celkovou kulturu bezpečnosti v ČR. Rodiče a učitelé mohou děti a mládež správně nasměrovat a ukázat jim význam i místa či zdroje, kde všude je možné získat potřebné informace. Škola je obecně hlavním prostředkem šíření sdělení a přesvědčování pro cílovou skupinu žáků a studentů, kteří končí školní docházku či studium a připravují se na vstup do zaměstnání. Podstatné je, aby před či bezprostředně po vstupu na trh práce se mladým lidem dostalo do povědomí a byly objasněny následující oblasti:

- důležitost a významu BOZP (humánní, etické, ekonomické hledisko),
- význam prosazování kultury bezpečnosti a formování pozitivního vztahu k fyzickému a duševnímu zdraví,
- nutnost bezpečného chování a jednání při pracovních činnostech (dodržování určených pracovních postupů),
- základní právní normy týkající se bezprostředně BOZP,
- základní povinnosti zaměstnavatele v BOZP a v prevenci rizik,
- základní práva a povinnosti v oblasti BOZP z pozice budoucího zaměstnance,
- nejzávažnější rizika a zásady jejich prevence (škodlivé faktory pracovního prostředí, vhodné způsoby ochrany),
- význam osobních ochranných pracovních pomůcek (OOPP),
- důležitost ergonomie jako významné oblasti prevence muskuloskeletálních poruch (MSD),
- důležité informační zdroje z oblasti BOZP apod.

Náležitá péče a zvyšování úrovně BOZP vede k vyšší kultuře práce a kvalitě pracovních míst, zvyšování spokojenosti zaměstnanců, zkvalitňování lidského kapitálu a lidských zdrojů, snižování nemocnosti a úrazovosti (absence) a v neposlední řadě ke snižování zbytečných ztrát a nákladů. Pohybujeme se v tržní ekonomice, proto je nutné stále posilovat vědomí, že zvyšování úrovně BOZP se ekonomicky vyplatí. To však neznamená, že bychom měli pouštět se zřetele povyšování BOZP na hodnotu (morální pravidlo), na nedílnou součást kvality života jedince, neodmyslitelnou součást prosperity a dlouhodobého rozvoje každého podnikání.

Právní, ekonomické nástroje, vzdělávání, osvěta a propagace jsou důležité prvky pro ovlivňování postojů a jednání zaměstnanců a zaměstnavatelů v oblasti BOZP. V zemích EU i v dalších ekonomicky vyspělých zemích světa je výchově, osvětě a propagaci BOZP věnována značná pozornost. Zpracování a vydávání informací o rizicích a způsobech jejich odstraňování nebo omezování je organizováno na komerčních základech s významnou finanční podporou státu, pojišťoven, odborových organizací, podnikatelských svazů a dalších organizací. K zvýšení úrovně BOZP a postojů veřejnosti k ní realizují systematickou práci s médii, která mají největší vliv na veřejné mínění. Důležitou skutečností je, že vedle okamžitých reakcí mediálního zásahu lze očekávat skutečně trvalejší efekty výchovně vzdělávacích, osvětových a mediálních aktivit v oblasti BOZP v dlouhodobějším horizontu, podle povahy a charakteru působení i v řádu desítek let, neboť se jedná o ovlivňování hodnot a postojů lidí. Další zvyšování úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je determinováno a současně limitováno postoji a přístupy managementů podniků, úrovní

právního vědomí občanů, vnímáním rizik i informovaností o požadavcích BOZP a o osvědčených způsobech jejich splnění.

Literatura

- [1] MRKVIČKA, P. Náklady a ztráty vyplývající z pracovních úrazů a nemocí z povolání za rok 2008. Praha : VÚBP, 2009.
- [2] MRKVIČKA, P. Pracovní úrazovost v České republice v roce 2009. Praha : VÚBP, 2010.
- [3] SAK, P.; SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce : sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha : Svoboda Servis, 2004. ISBN 80-86320-33-2.
- [4] SVOBODOVÁ, L. Cílová skupina : mladá generace a mediální působení : výzkumná studie, 2007 : projekt č. 4 „Mediální a osvětové nástroje kultivace lidských zdrojů“, Výzkumný záměr VÚBP, v.v.i. Praha : VÚBP, 2007.
- [5] *Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v České republice v roce 2004 - 2009* [online]. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, č. 30/05, 24/06, 31/07, 49/09, 43/10. Dostupné z WWW: <<http://www.uzis.cz/rychle-informace/tematicke-skupiny>>.

Vzorová citace

SVOBODOVÁ, Lenka. Nejen bolest, ale i zbytečné ekonomické ztráty : nedostatečná kultura bezpečnosti mladých zaměstnanců přijde naši společnost téměř na 2 miliardy korun ročně. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online], 2011, roč. 4, č. 3. Dostupný z WWW: <<http://www.bozpinfo.cz/josra/josra-03-2011/bezpecnost-mladych-zamestnancu.html>>. ISSN 1803-3687.

[1] Šetření kvality pracovního života, VÚBP, v.v.i. a Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Autor článku:

Ing. Lenka Svobodová